

kraja na družega prenesti, premaknemo jo. Ako hočeš roko k višku vzdigniti, moraš jo premakniti. Moja, tvoja, njegova roka je premakljiva. Rekli bomo: 3) Roka je premakljiva. (Otroci izrekujejo.)

Kdaj pa premikujete roko? Kdo mi zna to povedati?

Ako ti peró, svinčnik ali kaj družega na tla pade in hočeš pobrati, takój moraš roko stegniti. Ako hočeš knjigo z mize vzeti, tudi moraš roko stegniti. Prvič si roko stegnil navzdol, drugič si jo stegnil navzgor. Rekli bomo: 1) Roko stegujemo navzdol in navzgor. (Otroci izgovoré.)

Ako hočeš pokazati šolska vrata, moraš tudi roko stegniti, pa ne navzdol niti navzgor, nego po stráni. Stepanek, pokaži mi vrata! Ti pa imaš dve strani; na vsako stran lahko roko stegneš. Stégni jo na drugo stran! Vsi! — Rekli bomo: 2) Roko stegujemo na obe strani. (Otroci izgovarjajo.)

Pred tabo, Matijče, sedí več učencev. Pokaži mi jednega! Ako mi ga pokažeš, stegneš roko naprej. Ti pa tudi lahko pokažeš učenca, ki sedí za tabo. Ali boš zdaj roko stegnil tudi naprej? Ne, stegnil jo boš nazaj. Rekli bomo: 3) Roko stegujemo naprej in nazaj. (Otroci ponavljajo.)

Zveza: Roko premikamo ali stegamo navzdol in navzgor, na obé strani, naprej in nazaj, kamor koli se nam poljubi. (Dalje prihodnjič.)

O r e h.

(Pogovor v nadaljevalni ali v ponovljavni šoli.)

Učitelj vpraša učence, kaj so delali božični večer. Učenci mu pripovedujejo o jasicah, raznih igrah i. t. d., in Tonče pripoveduje: „Mi smo pa z orehi igrali“. „Dobro“, pravi učitelj, „pogovorimo se kaj o orehih! Oreh je veliko, mogočno drevo s svetlosivim lubom in s široko razširjenim vrhom in s precej debelimi mladikami. Listi so 3 dm. veliki, pérnati in imajo, dokler so zeleni, neki poseben duh. Kdaj oreh cvetè? Precej pozno spomladi — včasí še le meseca maja — in sicer malo poprej, preden se začénja listati. Prašni cvéti stojé v postranskih debelih, zelenkastih mačicah, ki pozneje očrné in odpadejo; pestični cvéti stojé navadno le po 2 do 3 vkup konec vej. Sedeči koščičasti plod je skoraj obel; vnanja mesnata koža (oblákovina) je zelena, pozneje črnkasta in se dá rada odrezati od dvokoritaste, okrogle, koščičaste lupine. Da so orehi dobri, to vé vsak otrok, in sploh vsi, ki imajo o božičnih ali o velikonočnih praznikih radi potice. Tudi sv. Miklavž ne sme priti brez orehov. Otrok vse storí za kopico orehov, oče in mati jih spravljajo na poseben varni kraj, in stara ženica jih skriva po izbah, da ž njimi krotí izročeno jej deco. A če pogledamo po naših vrtih in potih, vidimo malo orehovih dreves. Ljudje imajo orehe radi, a sadé jih še vse premalo. Zakaj jih je malo? Mizarji prežé na nje, kakor pajk na muho. Čemu jim je orehov les? Le slab gospodar prodaja orehe iz svojega posestva, dokler nima nove zaloge. Kdor hoče posekati star oreh, mora, ako pršteno gospodarí, poprej krog njega nasaditi drugih, mladih orehov, in kadar bodo ti rodili, naj gre brusit sekíro, da bode posekal staro drevo, in naj ga s častjo spravi k počitku. Orehe množiti je lahko in prijetno delo. Še je čas začéti za prihodnje leto, dokler zadnji orehi doli cepajo, in ti so najboljši in najlepši in tudi niso črvivi. Orehi, ki so posušeni na peči ali v sušilnici, ne kalijo. Za seme odbrani orehi naj se dobro presušijo na zračnem kraji — dobro je med okni. Ko so osušeni, se pa spravljajo čez zimo tako-le: V primeren lonec deni na dno drobnega peska poldrug palec na debelo; na pesek vloží oreh pri orehu natesnoma tako, da orehi pokonci stojé, pa so z ostrim koncem doli obrnjeni, da

kal spomladi iz ostrega orehovega konca požene naravno navzdol v pesek, in se ne polomi, kadar orehe jemlješ iz lonca, ne od vrha, ne od spod, kar bi se moralo zgoditi, ako bi orehi križem ležali med peskom, ker se čez zimo pesek trdo vleže. Na vrsto pokonci postavljenih orehov pride druga vrsta peska, in na pesek ravno tako, kakor smo popred videli, vrsta orehov, dokler ne zmanjka prostora ali orehov. Zadnja vrsta orehov pri vrhu se končno zopet pokrije s peskom, in lonec se spravi čez zimo v kak zavaran zračen kot pod streho, kjer ni plesnobe.

Če so orehi slabo sušeni, ali če je lonec spravljen v plesnjivi zaprtiji, jedro v orehah sné plesnoba, in sadil ne bodeš spomladi praznih plesnovih lupin.

Ko je na spomlad zunaj že zeleno, porosé se orehi v lonci dva- ali trikrat z vodo, da se pesek ohrani vlažen, in se pospešuje kalenje. Ko pride k moči stanovitna gorkota in si pripravil rahlo gredo, loti se lonca od vrha, in vesel bodeš. Kaleči orehi šli bodo iz peska brez škode vrsta za vrsto.

Kakor so stali v lonci, tako jih posadi v gredo, in nastavili bodo lepe ravne srčne korenine, ki se, mehke kot koren, pri prvem presajenju drugo ali tretje leto zeló prirežejo, stranski laski pa se položé razdeljeni na vse strani v zemlji. Tako se pri prvem presajevanju še le zastavijo korenine. Da je presajen oreh mehkeji in bolj plemenit, je znano.

Kadar se taki orehi presajajo, se jim vzamejo pri deblu vse druge mladike, razen srednje, katera se neprirezana hrani za vrh. Oreh se vsako leto obrezuje na šibo, in se presaja obrezan na šibo. Oreh ljubi rahlo zemljo. Orehi pa se ne smejo saditi po zaraščenem svetu, kjer jih prevelika trava zamorí ali pa kosa poišče.

Sadimo orehe, da bodemo imeli lepo orehovo senco in da se bodemo igrali z orehi in se gostili z orehovo potico in z orehovimi kolači! *)

Pouk in zabava.

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

Non omnis moriar.

Horac. III. 24.

Smrt je težka! — vzdihnil mi je otec Slovenskega naroda, kadar sem bil zadnji večer 28. nov. 1881. l. pri njem po slovó.

Smrt je težka, zadnja ura huda, to čuti vsak, celó pravični, kajti je kazen. Vendar — non omnis moriar — tolažil se je póganski pesnik. Exegi monumentum aere perennius. Dovolj je spomina — Me pesmi pojó. Tako se je smel tolažiti i dr. Bleiweis: Me dela pojó!

Smrt je težka; vendar — vže pogani so slutili, da človek o smrti ne pogine ves, da duh živí dalje. Kar so oni slutili, kristjani vemo iz božjega razodenja ter verujemo, in to — non omnis moriar — je v veliko tolažbo vsakemu pravemu kristjanu.

Smrt je težka; vendar — blagor pravičnim, kateri v Gospodu umrjó, kajti njih dela gredó za njimi. „Le kar v srcu lep'ga stvari — Božja milost, obstojí; — Unstran sveta lepše žari, — Lepše se ponebesí.“ Ta poslednja tolažba — non omnis moriar — je v resnici blagovita, je torej najbolja.

*) Po L. Mencingerjevem spisu.